

'Mineralenbeleid belemmert

Vanaf 2015 gaan de stikstofgebruiksnormen op het zuidoostelijk zand met nog eens 20 procent omlaag. „Als je over de consequenties nadenkt, word je hoorndol“, zegt akkerbouwer en varkenshouder Thijs Derikx uit Ysselsteyn. „Het is de verkeerde weg. De bodem verschaalt nu al. De kans op uitspoeling wordt eerder groter dan kleiner.“

Thijs Derikx heeft als boerenbestuurder jarenlang meegedacht over het aanpakken van mestoverschotten en nitraatpieken. Samen met zijn vrouw Beppie en zoon Martijn bewerkt hij in Ysselsteyn (LB) 100 hectare akkerbouwgrond en houden ze 4.000 vleesvarkens. Via verschillende projecten deed de familie ervaring op met nieuwe technieken die helpen om mineralen beter te benutten, van bladsteeltjesanalyses tot beregeningsplanners. Van de meeste teeltmaatregelen kennen zij daarom de consequenties. Drijfmest op het land zonder groenbemester? „Niet doen.“ Dunne fractie rond het poten van de aardappelen al uitrijden? „Riskant. Doe het liever net voordat het gewas zich sluit. Dan weet je zeker dat de mineralen worden opgenomen.“ Het zijn een paar voorbeelden die Derikx noemt. Alleen door te schuiven met gebruiksnormen, giften slim te verdelen en maximaal gebruik te maken van groenbemesters kunnen ze hun bemestingsplan rondbreien. „Nog wel. Want de bodemvruchtbaarheid loopt langzaam maar zeker terug. Dat betekent dat we met de huidige regels al klem komen te zitten.“

Des te groter komt de klap aan van het besluit om de stikstofgebruiksnormen op het zuidoostelijk zand verder terug te schroeven. Bovenop de verlagingen van de afgelopen jaren haalt de Nederlandse overheid in 2015 nog eens 20 procent van de normen af. „Als je over de consequenties daarvan gaat nadenken, word je hoorndol. Vooral omdat het zijn doel voorbij schiet. Ik vind het prima dat we streven naar nitraatwaarden beneden de 50 milligram per liter grondwater. Daar moeten boeren zich terecht voor inspannen. Maar zet er niet de ‘doodstraf’ op als we het niet halen. De natuur laat zich niet dwingen. Het terugschroeven van de normen werkt misschien van achter een Haags bureau – minder stikstof erin is minder stikstof eruit – maar de werkelijkheid is gecompliceerder. Lagere normen werken zelfs averechts. Omdat we nog minder dierlijke mest kunnen aanvoeren, zal de bodem verder verschalen, waardoor ze minder water en voedingsstoffen kan vasthouden. Bovendien straf je de telers die hoge opbrengsten

halen en juist efficiënt met mineralen omgaan. Ik merk daarom, ook bij mijzelf, dat het draagvlak voor het beleid terugloopt. Het is heel ontmoedigend als je je best doet, terwijl je eigenlijk alleen maar wordt tegengewerkt.“

Grootste zorg van Derikx is het sluitend krijgen van de organische-stofbalans. Ondanks maximale inzet van groenbemesters lukt het niet om de jaarlijkse afbraak volledig te compenseren. „We hebben een paar jaar geleden meer mest van ons bedrijf afgevoerd en er compost voor in de plaats aangekocht. We konden toen heel goed zien hoe belangrijk het is om organische stof te blijven aanvoeren. Na het uitrijden van de bult bleef er een wagen compost over. Die hebben we in een baan dwars over een perceel laten uitrijden, waar vervolgens wortelen zijn gezaaid. We konden het effect het hele jaar zien. Als het loof op de rest van het perceel al slap hing, na een droge periode, stond het daar een aantal dagen langer overeind. Dat betekent dat het gewas langer aan de groei blijft, de opbrengst toeneemt en dat je minder snel hoeft te beregenen, waardoor er minder uitspoelingsgevaar is.“

Niettemin is Derikx gestopt met het aankopen van compost, om weer ruimte te maken voor het uitrijden van varkensdrijfmest. „Het werd simpelweg te duur. Mest afvoeren over langere afstand kost ons 17,50 euro per kuub. En voor een goede kwaliteit compost betaal je 12 tot 15 euro per ton. Daarbij is het natuurlijk krom dat je mest afvoert die de grond goed kan gebruiken.“

Nog steeds verlaat verreweg de meeste mest het bedrijf. De 4.000 vleesvarkens produceren ruwweg 4.000 kuub per jaar en daarvan kan maar 1.000 kuub naar de eigen hectares. Nog eens zo’n hoeveelheid gaat naar mestverwerker Kumac, die er verschillende fracties van maakt. De dunne fractie komt in geconcentreerde vorm terug op het bedrijf. Het is een goede bron van stikstof en kali voor de aardappelen. Zelf mest scheiden op het eigen bedrijf lost voor Derikx weinig op. „Fosfaat blijft voor het grootste deel achter in de dikke fractie. En dat element is beperkend voor de

aanvoer. Je zou er alleen iets mee opschieten als je fosfaat zou kunnen loskoppelen van de organische stof. Verder is mest scheiden duur. Iedere bewerkingsstap kost geld. Dat moeten ook collega-akkerbouwers zich realiseren. De veehouderijsector is bezig om mest op te waarderen, te homogeniseren en te hygiëniseren. Voor een deel worden zij hiertoe gedwongen vanuit de mestregelgeving, maar het gebeurt ook om producten te maken die beter aansluiten bij de behoeften van akkerbouwers. Die willen terecht een hoogwaardig product met bekende gehalten. Maar dat betekent ook dat er minder geld mee komt met de mest, of dat er zelfs voor betaald moet worden. Te vaak wordt mest puur als inkomstenbron gezien.“

Ook vanuit de veehouderij wordt er nog altijd te veel vanuit de ‘probleemkant’ geredeneerd, vindt Derikx. „Vanaf 1 februari mag er mest op bouwland. Niet omdat het gewas het zo goed kan gebruiken, maar omdat de putten vol zitten. Ik denk dat het qua benutting van mineralen beter is om dat moment naar achteren te verschuiven. Alleen later in het voorjaar en in de zomer kan een gewas of een groenbemester er wat mee. Je moet kijken wat nuttig is. Dus ook niet zo’n rare verplichting om een groenbemester na maïs te zaaien. Dat is symboolpolitiek. Alleen als je vroeg kunt oogsten, heeft dat zin; anders is het een doekje voor het bloeden. Maar hoe je het ook doet, je zult nooit een sluitend systeem kunnen maken. Kijk naar de proeven van PPO Vredepeel. De onderzoekers daar lopen tien jaar voor de muziek uit. En ook daar zie je nog steeds af en toe hoge nitraatpieken ontstaan. Het is heel simpel. Eén dikke bui en je stikstof is weg. Moet je dan maar stoppen met stikstof strooien? Nee, je moet met zo min mogelijk aanvoer zo veel mogelijk opbrengst van het land halen. Dát is duurzaam telen. Het doel moet zijn: hoe verliezen we zo min mogelijk mineralen? Daar wil het gros van de telers in dit gebied graag aan werken. Maar er wordt niet uitgegaan van goede bedoelingen. Daar heb ik moeite mee. Laten ze de knoeiers aanpakken.“ ■

duurzaam telen op zand’

„Natuur laat zich niet dwingen met cijfers“

Uitgesproken

In de rubriek Uitgesproken komen mensen aan het woord met een uitgesproken opvatting, mening of visie over zaken die in de akkerbouwsector spelen. Het doel is een podium te bieden voor nieuwe visies, krachtige pleidooien, opmerkelijke drijfveren, wringende ergernissen en andere zaken die de akkerbouw ‘in het hoofd en in het hart’ raken. Wilt u zich ook een keer uitspreken? Mail de redactie via redactie@akker magazine.nl en wij nemen contact met u op.